

סימן לז

איסור ספיחין בשתילת ירקות בגוש

מיהו י"ל, שאם נשתלו בגושים שיוכלו לחיות מהם – לא נחשבת השתילה לשתילה חדשה אלא להמשך הגידול מהשנה השישית, ומכיון שנבטו כבר בשישית וממשיכים לגדול בשביעית – אין בהם איסור ספיחין. ואע"פ שהיה איסור בשתילתם, מכיון שאין כאן שתילה חדשה – לא גזרו עליהם איסור ספיחין.

אלא שמלשון הרמב"ם יש לדייק לכאורה להיפך, שכתב (הל' שמו"י בפ"ד ה"א):
 "כל שתוציא הארץ בשנה שביעית, בין מן הזרע שנפל בה מקודם שביעית בין מן הניקרים שנמצאו מקודם וחזרו ועשו... ושניהם נקראו ספיחין."

משמע שאפילו מה שהשריש לפני שביעית וחזר וצמח בשביעית – אסור. אך הרמב"ם לשיטתו (שם הל' ג'), שגם ירקות שנבטו לפני שביעית אסורין משום ספיחין בשביעית. ואה"נ גם עיקרים שנקצרו מקודם וחזרו ועשו – אסורין. אך לדעת הר"ש (פ"ט מ"א) והרמב"ן (ויקרא כ"ה ה') שירקות שנבטו בשישית וגדלו בשביעית מותרים, י"ל דגם בנד"ד יהיו מותרים.

ומכיון שגזירת ספיחין היא חידוש אין לך בה אלא חידושה, ולא מצינו שחז"ל גזרו על שתילה בגושים גזירת ספיחין. וא"כ לדעת הר"ש והרמב"ן שלא גזרו אלא על מה שנבט בשביעית י"ל ששתילה בגוש לא היתה בכלל הגזירה.

יתירה מזאת כתב הגר"מ אהרונסון בספרו "ישועת משה" (זרעים סי' ה' אות ג') שלא גזרו על שתילים (אפילו בלא גוש) אלא

שאלה

חקלאי הסומך על היתר המכירה, שתל בשביעית שתילי כרוב ע"י נוכרים. שתילים אלו נלקחו ממשתלה בה נזרעו הזרעים ונבטו לפני שביעית. האם מותר לאדם המחמיר ואינו סומך על היתר המכירה, לאכול כרוב זה מבלי לחשוש לאיסור ספיחין, או לא?

תשובה

נאמר במשנה (כלאים פ"א מ"ט):
 "הטומן לפת וצנונות תחת הגפן. אם היו מקצת עליו מגולין – אינו חושש לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מנשרות וניטלים בשבת."

ופי' הר"ש והרע"ב, שמכיון שלא נתכוין לשותלם אלא רק לשומרם – אין בהם משום איסור ספיחין. מבואר איפוא, שאם נתכוין לשותלם – חל עליהם איסור ספיחין אע"פ שלא נזרעו בשביעית וכבר נבטו קודם, לפני השביעית. משמע שחזרו ונשתלו בשביעית אסורין משום ספיחין. ואין להוכיח מכאן שגם שתילה אסורה בשביעית מדאורייתא, כזריעה (עין שבה"א קונ"א סי' ו' ששתילה אסורה רק מדרבנן). חז"ל גזרו על ספיחין אע"פ שלא נעשתה בהם עבירת זריעה דאורייתא. שהרי אפילו צמחו מאליהם אסורים. וא"כ י"ל דה"ה צמחים שנשתלו בשביעית. וכן שתילים שנשתלו בגושים בשביעית, אע"פ שאיסור שתילתם מדרבנן – חלה עליהם גזירת ספיחין.

ועיין קובץ הערות במעדנ"א להגרשז"א (סי' י"א) שהגביל את היתר הספיחין של הר"ש והרמב"ן רק לירקות שעליהן נאכלים ולא לירקות שפירותיהן נאכלים. ולכן נראה שיש לסמוך על מה שכתבנו בעיקר בירקות שעליהן נאכלים.

על זרעים בלבד. (יעו"ש וכמו"כ יעויין בשו"ת "משנת יוסף" ח"א סי' ט' אות ד' ובמדריך שמיטה לחקלאים בהוצאת מכון התורה והארץ שמיטת תשנ"ד — פט"ז הע' 26).
ובפרט יש לסמוך על כך באיזורים שיש ספק לגביהם אם נכבשו ע"י עו"ב, שיתכן שאין בהם איסור ספיחין כלל.

סימן לח

ספיחין בבצל לזרעים*

כוונתו בוודאי לומר, שפירות שביעית קדושים הם, ו"לאכלה" — אמרה התורה, ולא לזריעה, כשם שאסור להפסידם ולעשות מהם מלוגמא. וכוונתו בעיקר לאיסור הזריעה ובדברים מפורשים יותר במהדורתו של הגר"י קאפח: "לפי שאסור לקחת פירות שביעית ולהצניען לזרע". משמע שלא הצנעה היא האיסור אלא הזריעה. וא"כ אסור לגדל בצלים בשביעית לצורך זריעה.

מיהו יש לחלק בין דלועין לבצלים. בדלועין הזרעים ראויים לאכילה ולכן אסור לזרעם, משום שמפסידם בידים. אך בבצלים אינו מפסידם בידים אלא נותן להם לגדול ולפרוח עד שיעשו זרעים. זרעים אלו אינם ראויים לאכילה לא לאדם ולא לבהמה ואין בהם קדושה כלל. לכן אין איסור לזרעם. אלא שעצם השארתם לפרוח ולגדל מהם זרעים היא הפסדתם, שאלמלא גידול הזרעים אפשר היה לעוקרם ולאוכלם כבצל ירוק או יבש. וע"י אי

שאלה

למושב יתיר, שעלה על הקרקע בחודש מנ"א תשל"ט, בערב השמיטה, בין חברון לבאר שבע, נמסרו קרקעות שהיו עד כה בתפיסת הערבים לשם גידול בצל לזרעים. הזריעה תסתיים אי"ה לפני ר"ה, אך הנביטה תהיה אחרי ר"ה. האם יש בזה איסור ספיחין?

תשובה

א. ראשית יש לדון: האם מותר לקיים בצל לזריעה בשביעית?

נאמר במסכת שביעית פ"ב מ"י:

"הדלועין שקיימן לזרע, אם הוקשו לפני ר"ה ונפסלו מאכילת אדם — מותר לקיימן בשביעית. ואם לאו — אסור לקיימן בשביעית".

ופירש הרמב"ם בפיה"מ:

"מפני שפירות שביעית אסור לגנוז אותם ולהניחם לזריעה".